

WIDMOWA ANALIZA EMISYJNA

Wyznaczanie stałej Rydberga i energii jonizacji wodoru

Cel ćwiczenia:

Sporządzenie krzywej kalibracji (dyspersji) spektroskopu i na tej podstawie wyznaczenie długości fal emitowanych przez atomy badanego pierwiastka. Wyznaczenie stałej Rydberga i energii jonizacji wodoru

Spis przyrządów:

Spektroskop przymatyczny, zasilacz wysokiego napięcia, rurki Plücker'a z badanymi pierwiastkami

Pytania i zagadnienia do przygotowania:

1. Budowa atomu, poziomy energetyczne
2. Powstawanie widm atomowych
3. Związek pomiędzy energią przejścia a częstotliwością i długością fal
4. Zjawisko dyspersji światła
5. Spektrometr przymatyczny: budowa, zasada działania

Literatura:

1. C. Bobrowski, *Fizyka*, WNT, Warszawa
2. B. Jaworski, A. Dietlaf, L. Miłkowska, *Kurs fizyki*, T.3, PWN, Warszawa
3. R. Resnick, D. Halliday, *Fizyka*, t.2, PWN, WARSZAWA
4. S. Szczeniowski, *Fizyka doświadczalna*, cz.4, PWN, Warszawa
5. T. Dryński, *Ćwiczenia laboratoryjne z fizyki*, PWN, Warszawa
6. A. N. Zajdel, *Tablice linii widmowych*
7. A. Bielański, *Podstawy chemii nieorganicznej*, T.1, PWN, Warszawa
8. L. Piel, *Idee chemii kwantowej*, PWN, Warszawa

Wykonanie ćwiczenia:

1. Zapoznać się z budową i obsługą spektroskopu ze szczególnym uwzględnieniem bezpieczeństwa przy pracy z wysokim napięciem
Uwaga: stanowisko pomiarowe może być uruchomione jedynie w obecności prowadzącego zajęcia lub pracownika technicznego!
2. Przed szczeliną spektroskopu założyć do statywu rurkę Plückera napełnioną helem. Włączyć zasilanie
3. Układ ustawić tak, aby w okularze lunety spektroskopu oglądać intensywne widmo liniowe
4. Wyregulować spektroskop: ustawić ostrość krzyżyka w okularze oraz ostrość linii spektralnych w polu widzenia lunety
5. Przesuwając bęben skali spektroskopu odczytać położenie (kąty α) i określić barwę oraz intensywności linii spektralnych α_{He} wszystkich linii widmowych helu. Wyniki zapisać w karcie pomiarowej. Ocenić błąd przy odczycie położenia
6. Usunąć rurkę Plückera z helem i przed szczeliną ustawić rurkę z wodorem (widzialna część atomowego widma wodoru składa się z czterech linii widmowych: czerwonej H_{α} , niebieskiej H_{β} i dwóch fioletowych H_{γ} i H_{δ})
7. Odczytać położenie α_H przynajmniej dwóch najsilniejszych linii na skali spektroskopu. Wyniki zapisać w karcie pomiarowej
8. Przed szczeliną spektroskopu umieścić rurkę Plückera napełnioną nieznanym pierwiastkiem. Odczytać położenie α_{NP} tych linii na skali spektroskopu i wyniki zapisać w karcie pomiarowej

Opracowanie wyników pomiarowych:

1. Z dodatku „Długość linii widmowych” odczytać długości fal λ_{He} (helu) i λ_H (wodoru) zaobserwowanych linii widmowych i wpisać je do karty pomiarowej
2. Wykreślić krzywą dyspersji (kalibracji) spektroskopu tj. wartości długości fali w funkcji położenia $\lambda_{He}(\alpha_{He})$ oraz $\lambda_H(\alpha_H)$ (na jednym wykresie)
3. Korzystając z krzywej dyspersji zaznaczyć na osi odciętych położenia α_{NP} i odczytać długości fal dla nieznanego pierwiastka odpowiadające położeniom tych linii, następnie odczytać długości fal λ_{NP}
4. Dokonać identyfikacji badanego pierwiastka
5. Używając wyznaczonych długości fali obliczyć stałą Rydberga dla wodoru na podstawie wzorów $\frac{1}{\lambda} = \frac{\nu}{c} = \frac{m_e e^4 Z^2}{8\epsilon_0^2 h^3 c} \left(\frac{1}{n_1^2} - \frac{1}{n_2^2} \right)$ i $R = \frac{m_e e^4}{8\epsilon_0^2 h^3 c} = 1,0973731 \cdot 10^7 m^{-1}$, przyjmując $n=2$, oraz $k=3$ dla linii H_α i $k=4$ odpowiednio dla linii H_β
6. Z zależności $E_1 = -\frac{e^4 m_e}{8h^2 \epsilon_0^2}$ i $E_n = \frac{E_1}{n^2} = \frac{13.6eV}{n^2}$ wyliczyć energię jonizacji E_I atomu wodoru, przyjmując $n=1$ i wykorzystując wcześniej obliczoną wartość stałej Rydberga
7. Porównać obliczone wartości R i E_I z danymi tablicowymi
8. Analizę niepewności pomiarowych (ΔR_H , ΔE_H) przeprowadzić metodą różniczki zupełnej. Oszacować niepewności pomiarowe z uwzględnieniem dokładności określenia położenia linii widmowej na skali oraz dokładności odczytu długości fali z krzywej dyspersji
9. Przeprowadzić rachunek jednostek

Długość linii widmowych

Hel:

Lp.		$\lambda_{\text{He}} [\text{\AA}]$	Intensywność	Barwa linii
1.	I	4143,759	(15)	fioletowa
2.	I	4387,928	(30)	indygo
3.	I	4471,479	(100)	niebieska
4.	II	4685,750	(300)	niebieska
5.	I	4713,143	(40)	niebieska
6.	I	4921,928	(50)	zielononiebieska
7.	I	5015,675	(100)	zielononiebieska
8.	I	5047,736	(15)	zielona
9.	II	5411,55	(50)	zielona
10.	I	5875,620	(1000)	żółta
11.	II	6560,130	(100)	czerwona
12.	I	6678,149	(100)	czerwona
13.	I	7065,188	(70)	czerwona

Wodór:

Lp.		$\lambda_{\text{H}} [\text{\AA}]$	Intensywność	Barwa linii
1.	H δ	4101,74	(100)	fioletowa
2.	H γ	4340,47	(200)	indygo
3.	H β	4861,33	(500)	niebieska
4.	H α	6562,85	(2000)	czerwona

Rtęć:

Lp.		$\lambda_{\text{Rg}} [\text{\AA}]$	Intensywność	Barwa linii
1.		4046,56	(300)	fioletowa
2.		4077,81	(150)	fioletowa
3.		4358,35	(500)	fioletowa
4.		4916,04	(50)	zielona
5.		5460,74	(2000)	zielona
6.		5769,59	(200)	żółta
7.		5790,65	(1000)	żółta
8.		6907,16	(125)	czerwona
9.		7081,88	(125)	czerwona

Nieznany pierwiastek

Lp.		λ_{NP} [Å]	Intensywność	Barwa linii
1.	II	4219,76	(100)	indygo
2.	II	4290,40	(100)	
3.	II	4379,50	(100)	
4.	II	4391,94	(150)	↓
5.	II	4397,94	(100)	
6.	II	4409,30	(150)	niebieska
7.	I	4422,52	(300)	
8.	I	4424,80	(300)	
9.	I	4425,40	(150)	↓
10.	II	4428,54	(100)	
11.	I	4460,18	(100)	
12.	I	4475,66	(100)	
13.	I	4483,19	(150)	
14.	I	4488,09	(300)	
15.	I	4536,31	(150)	
16.	I	4537,68	(300)	
17.	I	4537,75	(1000)	
18.	I	4538,31	(300)	
19.	I	4575,06	(300)	
20.	I	4582,04	(150)	
21.	I	4582,45	(150)	
22.	I	4609,91	(150)	
23.	I	4614,39	(100)	
24.	I	4628,31	(150)	
25.	I	4645,42	(300)	
26.	I	4656,39	(300)	
27.	I	4661,10	(150)	
28.	I	4667,36	(100)	
29.	I	4678,22	(300)	
30.	I	4679,14	(150)	
31.	I	4680,36	(100)	
32.	I	4704,40	(1500)	
33.	I	4708,85	(1200)	
34.	I	4712,06	(1000)	
35.	I	4715,34	(1500)	
36.	I	4749,57	(300)	
37.	I	4752,73	(1000)	
38.	I	4788,93	(300)	
39.	I	4817,64	(300)	

Lp.		λ [Å]	Intensywność	Barwa linii
40.	I	4821,92	(300)	niebieska
41.	I	4827,34	(1000)	
42.	I	4827,59	(300)	
43.	I	4837,31	(500)	↓
44.	I	4884,92	(1000)	zielononiebieska
45.	I	4892,09	(500)	
46.	I	4955,38	(150)	↓
47.	I	4957,03	(1000)	
48.	I	4957,12	(150)	
49.	I	4994,93	(150)	
50.	I	5005,16	(500)	
51.	I	5031,35	(250)	
52.	I	5037,75	(500)	
53.	I	5122,26	(150)	zielona
54.	I	5145,01	(500)	↓
55.	I	5193,22	(150)	
56.	I	5298,19	(150)	↓
57.	I	5330,78	(600)	
58.	I	5341,09	(1000)	
59.	I	5343,28	(600)	
60.	I	5355,42	(150)	
61.	I	5400,562	(2000)	
62.	I	5412,66	(250)	
63.	I	5433,65	(250)	
64.	I	5448,51	(150)	
65.	I	5562,44	(150)	żółtozielona
66.	I	5562,77	(500)	↓
67.	I	5656,66	(500)	
68.	I	5689,82	(150)	↓
69.	I	5718,90	(150)	
70.	I	5719,23	(500)	
71.	I	5748,30	(500)	
72.	I	5764,42	(700)	
73.	I	5804,45	(500)	żółta
74.	I	5811,42	(300)	↓
75.	I	5820,16	(500)	
76.	I	5852,488	(2000)	↓
77.	I	5881,895	(1000)	
78.	I	5913,63	(250)	
79.	I	5918,91	(250)	
80.	I	5944,834	(500)	

Lp.		λ [Å]	Intensywność	Barwa linii
81.	I	5965,47	(500)	żółta
82.	I	5974,63	(500)	↓
83.	I	5975,534	(600)	
84.	I	5987,91	(150)	
85.	I	6000,95	(100)	
86.	I	6029,997	(1000)	
87.	I	6074,338	(1000)	
88.	I	6096,163	(300)	
89.	I	6142,51	(100)	pomarańczowa
90.	I	6143,06	(1000)	↓
91.	I	6163,594	(1000)	
92.	I	6182,15	(150)	
93.	I	6213,88	(150)	
94.	I	6217,28	(1000)	
95.	I	6246,73	(100)	
96.	I	6266,495	(1000)	
97.	I	6313,69	(150)	
98.	I	6328,17	(300)	
99.	I	6330,90	(150)	
100.	I	6334,428	(1000)	
101.	I	6382,991	(1000)	
102.	I	6401,08	(100)	
103.	I	6402,25	(2000)	
104.	I	6444,72	(150)	
105.	I	6506,528	(1000)	czerwona
106.	I	6532,882	(100)	↓
107.	I	6598,953	(1000)	
108.	I	6602,91	(100)	
109.	I	6652,09	(150)	
110.	I	6666,89	(100)	
111.	I	6678,28	(500)	
112.	I	6929,47	(1000)	
113.	I	7024,05	(500)	
114.	I	7032,413	(1000)	
115.	I	7059,11	(200)	
116.	I	7173,939	(1000)	
117.	I	7245,167	(1000)	